

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ๘๙
วันศุกร์ ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙
ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายสุพจน์ ไข่มุกด์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอภิชาติ สุขัคคานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	โฆษกกรรมการ
๕. นายนครินทร์ สิงห์เสนา	โฆษกกรรมการ
๖. นายอุดม รัฐอมฤต	โฆษกกรรมการ
๗. นางกิริณา สุมาวงศ์	กรรมการ
๘. นางจุรี วิจิตรวาทการ	กรรมการ
๙. นายนิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย	กรรมการ
๑๐. นายเอียรชัย ณ นคร	กรรมการ
๑๑. พลเอก นิวัติ ศรีเพ็ญ	กรรมการ
๑๒. นายประพันธ์ นัยโกวิท	กรรมการ
๑๓. นายภุมรัตน์ ทักษาดิพงษ์	กรรมการ
๑๔. พลตรี วีระ โรจนนาค	กรรมการ
๑๕. นายศุภชัย ยาวะประภา	กรรมการ
๑๖. พลเอก อภิรัฐพร เจริญพานิช	กรรมการ
๑๗. นายปกรณ์ นิลประพันธ์	เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง

กรรมการผู้ไม่มาประชุม คือ

๑. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	(ลาการประชุม)
๒. นายภัทร คำพิทักษ์	(ลาการประชุม)
๓. นายอัชพร จารุจินดา	(ลาการประชุม)
๔. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง	(ลาการประชุม)

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

นายวรวิทย์ เห่งพุ่ม

นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

๑. นายนาถะ ดวงวิชัย

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานประธานรัฐสภา

๒. ว่าที่เรือตรี ยุทธนา สำเภาเงิน

ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาบุคลากร

ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

นางกาญจนารัตน์ ลีวีโรจน์

ผู้ชำนาญการประจำตัวกรรมการ

นางสาวฐิติพร วิชัยธนพัฒน์

เริ่มประชุมเวลา ๑๓.๓๕ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว นายสุพจน์ ไช่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง ปฏิบัติหน้าที่ประธานในที่ประชุม ได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุมสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

คณะกรรมการมีมติเลื่อนรับรองบันทึกการประชุม

(บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๐ วันจันทร์ ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงครั้งที่ ๘๘ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ อยู่ระหว่างการตรวจทานของนายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง)

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

พิจารณาความเห็นต่อร่างรัฐธรรมนูญเบื้องต้น

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ขอให้ที่ประชุมพิจารณาบทบัญญัติร่างรัฐธรรมนูญที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการได้จัดทำขึ้นตั้งแต่มาตรา ๑ – ๕๗ ตามที่ที่ประชุมคณะกรรมการได้มีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งที่ประชุมมีการอภิปรายแสดงความคิดเห็น สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

มาตรา ๔

“มาตรา ๔ ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๖ วันอังคาร ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔ ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอภาคกัน สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอภาคกัน”

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่งเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามความเห็นของสภานิติบัญญัติแห่งชาติและนักวิชาการ

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๔ ตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๖ วันอังคาร ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

มาตรา ๕/๑

“มาตรา ๕/๑ เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใดให้กระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการวินิจฉัยกรณีใดตามความในวรรคหนึ่งเกิดขึ้นในวงงานของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ ให้สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ แล้วแต่กรณี เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามหน้าที่และอำนาจต่อไป”

ประเด็นการพิจารณา

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๖ วันอังคาร ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติเพิ่มความในมาตรา ๕/๑ โดยนำมาตรา ๗ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาบัญญัติเป็นวรรคหนึ่งของร่างรัฐธรรมนูญนี้ตามความเห็นของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยคณะกรรมการเห็นควรเพิ่มความในวรรคสองเพื่อกำหนดผู้ทำหน้าที่วินิจฉัยด้วย

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- การให้องค์กรที่เกี่ยวข้องวินิจฉัยชี้ขาดกรณีที่ไม่ไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งได้เองตามประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยไม่ต้องเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดนั้น จะทำให้เกิดปัญหาขึ้นหรือไม่

- การให้องค์กรที่เกี่ยวข้องวินิจฉัยเองได้ตามประเพณีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ แบ่งได้เป็นสองกรณี คือ ๑) กรณีที่ไม่ไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง และ ๒) กรณีที่ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการวินิจฉัยกรณีใดตามความในวรรคหนึ่ง

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ส่วนตัวไม่เห็นด้วยกับการเขียนร่างมาตรา ๕/๑ ตามที่มีการเสนอ เนื่องจากการให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องวินิจฉัยชี้ขาดกรณีที่ไม่ไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งเองได้เปรียบเสมือนกับการให้องค์กรนั้นเขียนรัฐธรรมนูญขึ้นเอง อาจจะทำให้เกิดปัญหาขึ้นได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า องค์การตามวรรคสองจะไม่มีอำนาจวินิจฉัยกรณีตามวรรคหนึ่งได้เอง เนื่องจากร่างมาตรานี้เป็นเรื่องการวินิจฉัยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ เท่านั้น

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในวรรคหนึ่งอาจถูกนำไปตีความได้ว่าองค์การตามวรรคสองมีอำนาจวินิจฉัยกรณีที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตนเองได้ เว้นแต่เกิดกรณีที่องค์การตามวรรคสองวินิจฉัยไม่ถูกต้องหรือกรณีที่เป็นความขัดแย้งระหว่างองค์การตามวรรคสอง ให้เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยต่อไป ทั้งนี้ ควรมีการปรับปรุงเนื้อหาของร่างมาตรา ๕/๑ ให้มีความชัดเจนมากขึ้น

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสอง เป็นดังนี้

“เมื่อมีกรณีที่จะต้องวินิจฉัยกรณีใดตามความในวรรคหนึ่งเกิดขึ้นในวงงานของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลฎีกา ศาลปกครอง หรือองค์กรอิสระ ให้สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลฎีกา ศาลปกครองสูงสุด หรือองค์กรอิสระ แล้วแต่กรณี เสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามหน้าที่และอำนาจต่อไป แต่เฉพาะศาลฎีกาหรือศาลปกครอง ให้กระทำเฉพาะเมื่อมีมติของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาหรือที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด และเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดี”

อย่างไรก็ตาม ขอให้ที่ประชุมพิจารณาว่ากรณีเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลที่ต้องเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญนั้นควรมีกรณีใดบ้าง โดยเสนอให้รอการพิจารณาร่างมาตรา ๕/๑ ไว้ก่อน

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ศาลปกครองเคยวินิจฉัยชี้ขาดกรณีสำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งจัดคูหาลงคะแนนเลือกตั้งไม่เหมาะสม

- กรณีที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจัดคูหาลงคะแนนเลือกตั้งโดยหันหน้าคูหาออกด้านนอก ทำให้บุคคลภายนอกเห็นการลงคะแนนเลือกตั้งของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งซึ่งเป็นกรณีเดียวกัน ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าเป็นการดำเนินการที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

ประธานกรรมการกล่าวว่า ศาลปกครองอาจวินิจฉัยกรณีสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจัดคูหาลงคะแนนเลือกตั้งไม่เหมาะสมว่าเป็นคำสั่งทางปกครองที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ถ้ามีการฟ้องคดีต่อศาลแพ่งว่ากฎกระทรวงขัดต่อรัฐธรรมนูญ ศาลแพ่งจะมีอำนาจวินิจฉัยว่ากฎกระทรวงขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ และมีข้อพิจารณาว่ากรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครองวินิจฉัยในเรื่องเดียวกันแต่มีคำวินิจฉัยที่แตกต่างกันจะดำเนินการอย่างไร

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า กรณีที่มีการกล่าวอ้างต่อศาลยุติธรรมหรือศาลปกครองว่าพระราชบัญญัติใดขัดต่อรัฐธรรมนูญแล้ว ศาลยุติธรรมหรือศาลปกครองต้องเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย แต่ศาลยุติธรรมหรือศาลปกครองจะมีอำนาจวินิจฉัยกรณีที่มีการกล่าวอ้างว่ากฎหมายลำดับรองขัดต่อรัฐธรรมนูญได้เอง

- ในคดีอาญานั้น หากมีการคัดค้านว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคดีขัดต่อรัฐธรรมนูญแล้ว ศาลอาญาจะต้องพักการพิจารณาคดีชั่วคราวเพื่อเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยก่อน

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากเกิดกรณีที่ศาลอาญาวินิจฉัยว่ากฎกระทรวงใดขัดต่อรัฐธรรมนูญ แต่ปรากฏว่าศาลปกครองกลับมีคำวินิจฉัยว่ากฎกระทรวงดังกล่าวชอบด้วยรัฐธรรมนูญแล้ว จะดำเนินการอย่างไร หรือในกรณีที่จำเลยในคดีอาญาต่อสู้ว่ากฎกระทรวงใดจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแล้ว จะสามารถดำเนินการตามร่างมาตรา ๒๐๘ ได้หรือไม่

นางกาญจนารัตน์ สิริโรจน์ ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ถ้าเป็นกฎหมายที่ผ่านฝ่ายนิติบัญญัติและมีปัญหาว่าขัดรัฐธรรมนูญหรือไม่ ให้ไปศาลรัฐธรรมนูญ ถ้าเป็นกฎหมายที่ฝ่ายบริหารออกเองมีปัญหาว่าขัดรัฐธรรมนูญหรือไม่ ให้ไปศาลปกครอง

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การออกกฎหมายควรต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติด้วย

นางกาญจนารัตน์ สิริโรจน์ ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า เคยมีคดีที่ไปศาลยุติธรรมแล้วมีประเด็นว่ากฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่เช่นกัน ซึ่งต้องส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจระหว่างศาลพิจารณาว่าประเด็นหลักของคดีอยู่ในเขตอำนาจของศาลใดระหว่างศาลยุติธรรมและศาลปกครอง

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ระบบกฎหมายต่างประเทศศาลยุติธรรมจะมีอำนาจวินิจฉัยกฎหมายที่จะใช้บังคับกับจำเลย ซึ่งอาจจะไม่อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมก็ได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า การส่งเรื่องให้คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจระหว่างศาลเพื่อพิจารณาว่าประเด็นหลักของคดีอยู่ในเขตอำนาจของศาลใดนั้น จะเป็นเรื่องการวินิจฉัยคดีซึ่งไม่ได้วินิจฉัยว่ากฎหมายนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ นอกจากนี้ เมื่อพระราชบัญญัติได้กำหนดให้มีบทห้ามมิให้ประชาชนกระทำการใดแล้ว ฝ่ายบริหารก็สามารถออกกฎหมายเพื่อขยายความพระราชบัญญัตินี้ได้ ซึ่งอาจขัดต่อรัฐธรรมนูญได้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า เมื่อฝ่ายบริหารออกกฎหมายซึ่งอาจขัดต่อรัฐธรรมนูญแล้ว ก็สามารถเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ว่าพระราชบัญญัติที่เป็นแม่บทของกฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่นำไปสู่การออกกฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญได้

- ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับพิจารณาในกรณีการกล่าวอ้างว่ากฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญ

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติรื้อการพิจารณาร่างมาตรา ๕/๑

มาตรา ๒๕

“มาตรา ๒๕ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำเช่นนั้นได้ และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๖ วันอังคาร ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ และครั้งที่ ๘๗ วันพุธ ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๕ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำเช่นนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้น ไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลซึ่งได้รับผลร้ายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ หรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายกำหนด”

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ร่างมาตราชั้นคงหลักการเดิม แต่ได้เพิ่มวรรคสองและวรรคสามเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพให้กับประชาชนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการได้ปรับถ้อยคำในวรรคสามจากคำว่า “ตามที่กฎหมายกำหนด” เป็นคำว่า “ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ความในร่างมาตรา ๒๕ ที่แก้ไขแล้ว เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๕ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นนั้น ไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลซึ่งได้รับผลร้ายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ หรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๕ ตามที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการเสนอ

มาตรา ๒๖

“มาตรา ๒๖ การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องคำนึงถึงหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ หรือจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ และต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๖ วันอังคาร ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๖ การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องคำนึงถึงไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ หรือจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ และต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง”

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ร่างมาตรานี้เป็นการปรับปรุงถ้อยคำเพื่อให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยได้ปรับถ้อยคำจากคำว่า “หรือจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” เป็นคำว่า “**หรือจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์**” ความในร่างมาตรา ๒๖ ที่แก้ไขแล้วเป็นดังนี้

“มาตรา ๒๖ การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้อง**ดำเนินการที่ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม** ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ **หรือจะ**กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ และต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง”

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง สอบถามว่า ควรนิยามคำว่า “หลักนิติธรรม” หรือไม่

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ความหมายในทางวิชาการของคำว่า “หลักนิติธรรม” ยังมีความแตกต่างกัน แต่โดยหลักการแล้ว คำว่า “นิติธรรม” คือ การคุ้มครองไม่ให้มีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และจำกัดการใช้อำนาจรัฐตามอำเภอใจ

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๖ ตามที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการเสนอ

มาตรา ๒๗

“มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างระหว่างบุคคล เพศ ความพิการ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้ด้อยโอกาส ไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๖ วันอังคาร ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่าง เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม”

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ร่างมาตรานี้ยังคงหลักการเดิม แต่มีการปรับปรุงถ้อยคำในวรรคสามตามความเห็นของภาคประชาชนและภาคประชาสังคม

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ แสดงความเห็นว่า คำว่า “คนพิการ” ในวรรคสี่ ควรเปลี่ยนเป็นคำว่า “ผู้พิการ” จะเหมาะสมกว่าหรือไม่ เนื่องจากในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ จะใช้คำว่า “ผู้พิการ”

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า กลุ่มคนพิการเสนอให้ใช้คำว่า “คนพิการ” ซึ่งมีความเป็นสากล โดยพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานก็ใช้คำว่า “คนพิการ”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๒๗ ตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อคราวประชุม คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๖ วันอังคาร ที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

มาตรา ๓๐

“มาตรา ๓๐ การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ หรือในขณะที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือในระหว่างที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๗ วันพุธ ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓๐ การเกณฑ์แรงงานจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ หรือในขณะที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือในระหว่างที่ประเทศอยู่ในภาวะสงครามหรือการรบ”

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ร่างมาตรานี้เพิ่มความว่า “หรือการรบ” ตามความเห็นของคณะรัฐมนตรีและกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นการใช้คำเดิมที่ใช้อยู่ในมาตรา ๓๘ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๓๐ ตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อคราวประชุม คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๗ วันพุธ ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

มาตรา ๔๑

“มาตรา ๔๑ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และฟ้องหน่วยงานของรัฐ
ขอบเขตแห่งสิทธิและการใช้สิทธิตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๗ วันพุธ ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙
ที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๑ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์และฟ้องหน่วยงานของรัฐ

ขอขเขตแห่งสิทธิและบทใช้สิทธิตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติบุคคลหรือ
ชุมชนย่อมมีสิทธิเข้าชื่อกันเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อ
ประชาชนหรือชุมชน หรือดเว้นการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชน
หรือชุมชนได้ ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้น โดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม
รับรู้ในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ”

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า คณะกรรมการตัดความในวรรค
สองของร่างมาตรานี้ออกตามความเห็นของภาคประชาชนและภาคประชาสังคม เนื่องจากสิทธิในการร้อง
ทุกข์เป็นสิทธิตามธรรมชาติ และสิทธิในการฟ้องหน่วยงานของรัฐก็มีกฎหมายรองรับไว้แล้ว
จึงสามารถตัดความในวรรคสองออกได้โดยยังคงหลักการเดิม และเพิ่มความในวรรคสองขึ้นใหม่ซึ่งเป็น
เรื่องการเข้าชื่อของชุมชนเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการอันจะเป็นประโยชน์ต่อ
ประชาชน และบังคับให้หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นและให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมี
ส่วนร่วมรับรู้ในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ สอบถามว่า การรับรู้ในการพิจารณาข้อเสนอแนะของชุมชนต่อ
หน่วยงานของรัฐหมายถึงการทำประชาพิจารณ์ใช่หรือไม่ และมีกฎหมายใดรองรับไว้แล้วหรือไม่

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า การทำประชาพิจารณ์เป็น
ส่วนหนึ่งของกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน
ไม่มีกฎหมายรองรับไว้โดยตรง แต่อาจจะมีแทรกอยู่ในกฎหมายบางฉบับ เช่น กฎหมายด้านโยธาธิการและ
ผังเมือง หรือกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม อีกทั้งยังมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการรับฟังความคิดเห็น
ของประชาชนไว้

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๔๑ ตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อคราวประชุม
คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๗ วันพุธ ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

มาตรา ๔๓

“มาตรา ๔๓ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิดำเนินการหรือร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐ
ในการอนุรักษ์ ป่าไม้ หรือส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณี
อันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๗ วันพุธ ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ และ ครั้งที่ ๘๘ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๓ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิดำรงชีพหรือร่วมทั้งองค์ประกอบของส่วนท้องถิ่นหรือรัฐ ในสหกรณ์ ฟันฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีต ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ รวมตลอดทั้งการจัดให้มีระบบสวัสดิการชุมชนท้องถิ่น สิทธิ ดังกล่าวหมายความรวมถึงการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการด้วย”

บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนมีสิทธิเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน”

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ร่างมาตรานี้คงหลักการเดิมในเรื่องสิทธิชุมชน โดยนำความในมาตรา ๖๖ และ ๖๗ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาบัญญัติรวมไว้ในร่างมาตรานี้และเพิ่มการจัดระบบสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการได้รับฟังความคิดเห็น รวมทั้งเพิ่มเรื่องสิทธิในการร่วมดำเนินการกับรัฐในวาระหนึ่ง

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็นดังนี้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า สามารถกำหนดให้มีทั้งภูมิปัญญาของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ เนื่องจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในบางประเภทจะเป็นไปตามสภาพแวดล้อมเฉพาะของท้องถิ่นนั้น

- ความว่า “...ของท้องถิ่นและของชาติ...” มีความหมายครอบคลุมถึงเรื่องใดบ้าง

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความในวรรคแรกหมายถึงรวมถึงภูมิปัญญาของท้องถิ่นและของชาติด้วยเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคแรก เป็นดังนี้ “...จารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ...”

นอกจากนี้ สิทธิในร่างมาตรา ๔๓ วรรคหนึ่ง ในประเด็นการบัญญัติถ้อยคำว่า “...หรือส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น...” เป็นการบัญญัติถ้อยคำที่อาจมีความหมายแคบเกินไป เนื่องจากภูมิปัญญานั้นมีทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาของวัฒนธรรมระดับชาติ ดังนั้น ควรตัดคำว่า “...ท้องถิ่น...” ออก เพื่อให้มีความหมายถึงภูมิปัญญาระดับชาติด้วย

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรา ๔๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๓ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิดำรงชีพหรือร่วมทั้งองค์ประกอบของส่วนท้องถิ่นหรือรัฐ ในสหกรณ์ ฟันฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีต ประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ รวมตลอดทั้งการจัดให้มีระบบสวัสดิการชุมชนท้องถิ่น สิทธิ ดังกล่าวหมายความรวมถึงการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการด้วย”

บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนมีสิทธิเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน”

มาตรา ๔๔

“มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อการรักษาความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๗ วันพุธ ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๔๔ โดยไม่มีการแก้ไข

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า มีการบิดเบือนว่าเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธไม่เป็นไปตามหลักสากล ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการจึงทำเชิงอรรถของร่างมาตรานี้ว่าร่างมาตรานี้เป็นไปตามหลักของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR)

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๔๔ โดยไม่มีการแก้ไข ตามมติที่ประชุมเมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๗ วันพุธ ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

มาตรา ๔๕

“มาตรา ๔๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารพรรคการเมืองซึ่งต้องกำหนดให้เป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนดนโยบายและการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง และกำหนดมาตรการให้สามารถดำเนินการโดยอิสระไม่ถูกครอบงำหรือชี้นำโดยบุคคลใดซึ่งมิได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้น”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๘ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารพรรคการเมืองซึ่งต้องกำหนดให้เป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนดนโยบายและการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง และกำหนดมาตรการให้สามารถดำเนินการโดยอิสระไม่ถูกครอบงำหรือชี้นำโดยบุคคลใดซึ่งมิได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้น และมาตรการกำกับดูแลมิให้สมาชิกของพรรคกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง”

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า คณะกรรมการเพิ่มความในวรรคสองตอนท้ายตามความคิดเห็นของประชาชน ทั้งนี้ ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการได้ปรับถ้อยคำในวรรคสองจากคำว่า “มิให้สมาชิกของพรรคกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง” เป็นคำว่า “มิให้สมาชิกของพรรคการเมืองกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง” ความในร่างมาตรา ๔๕ ที่แก้ไขแล้ว เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันจัดตั้งพรรคการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามที่กฎหมายบัญญัติ

กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการบริหารพรรคการเมืองซึ่งต้องกำหนดให้เป็นไปโดยเปิดเผยและตรวจสอบได้ เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการกำหนด

นโยบายและการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง และกำหนดมาตรการให้สามารถดำเนินการโดยอิสระไม่ถูกครอบงำหรือชี้นำโดยบุคคลใดซึ่งมิได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้น และมาตรการกำกับดูแลให้สมาชิกของพรรคการเมืองกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๔๕ ตามที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการเสนอ

มาตรา ๔๕/๑

“มาตรา ๔๕/๑ สิทธิของผู้บริโภคย่อมได้รับการคุ้มครอง

บุคคลย่อมมีสิทธิรวมตัวกันจัดตั้งองค์กรของผู้บริโภคเพื่อคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภค”

ประเด็นการพิจารณา

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๘ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติเพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๔๕/๑ โดยเป็นการเพิ่มเรื่องการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคตามหลักการเดิมของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๔๕/๑ ที่เพิ่มขึ้นใหม่ ตามมติที่ประชุมเมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๘ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

มาตรา ๔๕/๒

“มาตรา ๔๕/๒ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐอย่างเหมาะสม โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

ผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย”

ประเด็นการพิจารณา

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๘ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติเพิ่มความเป็นร่างมาตรา ๔๕/๒ โดยเป็นการเพิ่มในเรื่องการรับบริการสาธารณสุขของประชาชนตามหลักการเดิมของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๔๕/๒ ที่เพิ่มขึ้นใหม่ ตามมติที่ประชุมเมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๘ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

มาตรา ๔๖

“มาตรา ๔๖ บุคคลจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มิได้

ผู้ใดทราบว่ามีกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งย่อมมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุด เพื่อร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำความผิดได้

ในกรณีที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่รับคำร้องขอ ผู้ร้องขอจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้

การดำเนินการตามมาตรานี้ไม่กระทบต่อการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๘ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๖ บุคคลจะใช้สิทธิหรือเสรีภาพเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มิได้

ผู้ใดทราบว่ามีกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งย่อมมีสิทธิร้องต่ออัยการสูงสุด เพื่อร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำความผิดดังกล่าวได้

ในกรณีที่อัยการสูงสุดมีคำสั่งไม่รับดำเนินการตามที่ร้องขอ หรือไม่ดำเนินการภายใน ~~สามสิบ~~ สิบห้า วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้องขอ ผู้ร้องขอจะยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญก็ได้

การดำเนินการตามมาตรานี้ไม่กระทบต่อการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง”

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า คณะกรรมการได้ปรับลดระยะเวลาในวรรคสามเพื่อให้ดำเนินการได้รวดเร็วขึ้น

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๔๖ ตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๘ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

มาตรา ๔๗

“มาตรา ๔๗ บุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๒) ป้องกันประเทศ และรักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติและสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

(๓) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

(๔) เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ

(๕) รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๖) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม

(๗) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ

(๘) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์ และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

(๙) เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๑๐) ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๘ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๗ บุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๒) ป้องกันประเทศ เสวีรักษาเกียรติภูมิ พิทักษ์ผลประโยชน์ของชาติและสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(๓) ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

(๔) เข้ารับการศึกษาอบรมในการศึกษาภาคบังคับ

(๕) รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๖) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น และไม่กระทำการใดที่อาจก่อให้เกิดความแตกแยกหรือเกลียดชังในสังคม

(๗) ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือลงประชามติอย่างอิสระโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศเป็นสำคัญ

(๘) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์ และคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

(๙) เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๑๐) ไม่ร่วมมือหรือสนับสนุนการทุจริตและประพฤติมิชอบทุกรูปแบบ”

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า คณะกรรมการปรับแก้ไข (๒) ตามความเห็นของคณะรัฐมนตรีซึ่งมาจากกระทรวงมหาดไทย คือ ให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน้าที่ของปวงชนชาวไทย และมีกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติม (๘) เป็นดังนี้ “(๘) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์ และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ มรดกวัฒนธรรม” นอกจากนี้ กระทรวงวัฒนธรรมและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เสนอแก้ไขร่างมาตรา ๔๗ (๘) เป็นดังนี้ “ (๘) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์ ส่งเสริม คุ้มครองมรดกวัฒนธรรม และภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม”

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ควรแก้ไขเพิ่มเติม (๘) เป็นดังนี้ “(๘) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์ และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และมรดกวัฒนธรรม”

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง สอบถามว่า การอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของชาติควรจะเป็นสิทธิตามหน้าที่

- มีการแสดงความคิดเห็นว่า การอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของชาติควรจะเป็นหน้าที่

- ควรใช้คำว่า “มรดกทางวัฒนธรรม” ซึ่งมีความเหมาะสมมากกว่า โดยแปลมาจากคำว่า “cultural heritage” เพื่อทำให้เกิดการดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในประเทศไทย เช่น ภาพวาดโบราณ วัดหรือเจดีย์โบราณ และภูมิปัญญาของชาวบ้าน เป็นต้น

ประธานกรรมการกล่าวว่า วัฒนธรรมที่มีอยู่ในประเทศไทยไม่ถือว่าเป็นมรดก แต่เป็นวัฒนธรรมที่มีการสืบทอดมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ควรสอบถามไปยังราชบัณฑิตยสถานว่า คำใดที่สอดคล้องกับคำว่า “cultural heritage” เพื่อจะได้นำมากำหนดไว้ใน (๘) ให้ชัดเจน ส่วนเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นไม่สามารถกำหนดให้เป็นหน้าที่ของประชาชน เนื่องจากอาจทำให้เกิดปัญหาได้ แต่สามารถนำไปกำหนดไว้ในหมวดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐได้

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ในร่างมาตรา ๔๓ ได้กำหนดให้บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ พิทักษ์หรือส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้แล้ว

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติรื้อการพิจารณาร่างมาตรา ๔๗

มาตรา ๔๘

“มาตรา ๔๘ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐพึงจัดให้มีการทหาร การทูต และการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ตามความเหมาะสม”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๘ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๔๘ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิ และผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ **และ**ความสงบเรียบร้อยของประชาชน **และการพัฒนาประเทศ** เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐ**พึง**จัดให้มีการทหาร การทูต และการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ **ทั้งนี้ ตามความเหมาะสม**”

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ร่างมาตรานี้ยังคงหลักการเดิมแต่ปรับปรุงถ้อยคำตามความเห็นของคณะรัฐมนตรีและกระทรวงกลาโหม

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๔๘ ตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๘ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

มาตรา ๕๐

“มาตรา ๕๐ รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาภาคบังคับที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงโดยไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่าย

รัฐต้องดำเนินการหรือจัดให้มีการศึกษาก่อนวัยเรียนที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง

รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งการศึกษาดูชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพได้มาตรฐานสากล และดำเนินการให้ผู้ด้อยโอกาสได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติและการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย

การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๘ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๐ รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงโดยไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่าย

รัฐต้องดำเนินการหรือจัดให้มีการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง

รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งการศึกษาตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพได้มาตรฐานสากล และดำเนินการเพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติและการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย

การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ในการดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามวรรคสอง รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน

นายปรณ นิลประพันธ์ เลขาธิการคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ร่างมาตรานี้ยังคงหลักการเดิมแต่นำเรื่องที่ต้องจัดให้มีการศึกษาก่อนวัยเรียนในวรรคสองเดิมไปบัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง และนำความในวรรคสามเดิม ความว่า “ดำเนินการให้ผู้ด้อยโอกาสได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน” ไปบัญญัติเพิ่มเป็นวรรคท้าย ทั้งนี้ ฝ่ายเลขาธิการคณะกรรมการได้ปรับถ้อยคำในวรรคหนึ่งจาก ความว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงโดยไม่**เรี่ยไร**เก็บค่าใช้จ่าย” เป็นความว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับที่**อย่างมีคุณภาพอย่างทั่วถึงโดยไม่เรี่ยไร**เก็บค่าใช้จ่าย” ความในร่างมาตรา ๕๐ ที่แก้ไขแล้ว เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๐ รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับที่**อย่างมีคุณภาพอย่างทั่วถึงโดยไม่เรี่ยไร**เก็บค่าใช้จ่าย

รัฐต้องดำเนินการหรือจัดให้มีการศึกษาที่สนับสนุนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพอย่างทั่วถึง

รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งการศึกษาตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพได้มาตรฐานสากล และดำเนินการเพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติและการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย

การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ในการดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามวรรคสอง รัฐต้องดำเนินการให้ผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของตน

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๕๐ ตามที่ฝ่ายเลขาธิการคณะกรรมการเสนอ

มาตรา ๕๑

“มาตรา ๕๑ รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพได้มาตรฐานอย่างทั่วถึง และส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๘ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๑ รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพได้มาตรฐานอย่างทั่วถึง และส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด

รัฐต้องพัฒนาการบริการสาธารณสุขให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสูงขึ้นตามลำดับ”

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ร่างมาตรานี้เป็นการปรับปรุงถ้อยคำ โดยเพิ่มเรื่องการพัฒนาการบริการสาธารณสุขไว้ในวรรคสอง ทั้งนี้ ฝ่ายเลขาธิการคณะกรรมการได้ปรับถ้อยคำในวรรคสองจากคำว่า “ให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสูงขึ้นตามลำดับ” เป็นคำว่า “ให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง” ความในร่างมาตรา ๕๑ ที่แก้ไขแล้ว เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๑ รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพได้มาตรฐานอย่างทั่วถึง และส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด

รัฐต้องพัฒนาการบริการสาธารณสุขให้มีคุณภาพและมีมาตรฐานสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๕๑ ตามที่ฝ่ายเลขาธิการคณะกรรมการเสนอ

มาตรา ๕๒

“มาตรา ๕๒ รัฐต้องจัดหรือดำเนินการให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึงตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๘ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติรื้อการพิจารณาร่างมาตรา ๕๒

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- ควรกำหนดกรอบการในการทำสัญญาระหว่างรัฐและเอกชนไว้ในร่างรัฐธรรมนูญว่า รัฐพึงได้รับการชดเชยหรือได้รับประโยชน์จากการที่เอกชนใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานของรัฐโดยเอกชนได้ผลตอบแทนมากกว่าค่าสัมปทานที่ต้องจ่ายให้กับรัฐเกินกว่าที่ประมาณการไว้

- บอร์ดรัฐวิสาหกิจจะมีอัยการคอยดูแลเรื่องการทำสัญญาระหว่างรัฐและเอกชนหรือไม่ เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายมหาชนที่ผู้บริโภครจะได้รับประโยชน์มากที่สุด

- ในทางปฏิบัติสำนักงานอัยการสูงสุดจะตรวจสอบการทำสัญญาของหน่วยงานของรัฐเฉพาะในประเด็นข้อกฎหมายเท่านั้น แต่อาจมีการตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการทำสัญญาของหน่วยงานของรัฐบางประเภทด้วยเช่นกัน

- ควรมีผู้เชี่ยวชาญในด้านเศรษฐศาสตร์ หรือนักการเงินการคลังเข้ามาเป็นบอร์ดของรัฐวิสาหกิจด้วย
- เสนอให้ปรับปรุงเนื้อหาของร่างมาตรา ๕๒ โดยให้มีหลักการเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ และเสนอให้เพิ่มความเป็นพรรคสองโดยกำหนดให้รัฐมีอำนาจบริหารจัดการโครงข่ายพื้นฐานของประเทศ อย่างไรก็ตาม รัฐสามารถให้เอกชนใช้ประโยชน์หรือดำเนินการแทนได้ แต่ต้องเก็บค่าตอบแทนจากเอกชน โดยคำนึงถึงต้นทุนในการก่อสร้างโครงข่ายพื้นฐานของประเทศ ผลกระทบต่อผู้บริโภค รวมทั้งส่วนแบ่งจากรายได้ของเอกชนที่ได้รับสัมปทานด้วย

- คณะกรรมการสามารถปรับปรุงเนื้อหาของร่างมาตรา ๕๒ ให้มีความครอบคลุมและเกิดความชัดเจนได้ หากไม่กระทบต่อหลักการที่ได้กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง กล่าวว่า ร่างมาตรา ๕๒ มีผู้เสนอให้มีการบัญญัติถ้อยคำเพิ่มเติม ในกรณีของสาธารณูปโภคที่รัฐจัดให้มีขึ้น รัฐบาลต้องไม่นำไปให้พรรคพวกของตนหาประโยชน์ โดยรัฐและประชาชนไม่สามารถดำเนินการได้

ที่ประชุมเห็นควรให้การพิจารณาในประเด็นการเสนอให้มีการบัญญัติถ้อยคำในลักษณะดังกล่าวไว้ก่อน โดยมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการไปปรับปรุงถ้อยคำแล้วเสนอต่อที่ประชุมอีกครั้งหนึ่ง

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติรื้อการพิจารณาร่างมาตรา ๕๒

มาตรา ๕๔

“มาตรา ๕๔ การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสงบสุข วิถีชีวิตหรือสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน หรือสิ่งแวดล้อม รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชน ที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและไม่ชักช้า”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๗ วันพุธ ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๔ การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสงบสุข วิถีชีวิตหรือสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน หรือสิ่งแวดล้อม รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้องเพื่อการศึกษาระเบียบผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อนเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชน ที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและไม่ชักช้า”

นายปรณ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ร่างมาตรานี้ปรับแก้ไขตามความเห็นของภาคประชาชนและภาคประชาสังคม ทั้งนี้ ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการได้ปรับถ้อยคำในวรรคหนึ่งจากคำว่า “หรือสิ่งแวดล้อม” เป็นคำว่า “หรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง” และตัดคำว่า “ด้วย” ในวรรคหนึ่งออก ความในร่างมาตรา ๕๔ ที่แก้ไขแล้ว เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๔ การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสงบสุข วิถีชีวิตหรือสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน หรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนที่ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้องที่มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อนเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง รัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชน ที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและไม่ชักช้า”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๕๔ ตามที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการเสนอ

มาตรา ๕๗

“มาตรา ๕๗ รัฐต้องจัดให้มีมาตรการหรือกลไกในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค และส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริโภครวมกลุ่มกันเพื่อปกป้องสิทธิของตน”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๘ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๕๗ รัฐต้องจัดให้มีมาตรการหรือกลไกในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค และส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริโภครวมกลุ่มกันเพื่อปกป้องสิทธิของตนด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ข้อมูลที่เป็นจริง ด้านความปลอดภัย ด้านความเป็นธรรมในการทำสัญญา หรือด้านอื่นใด”

นายปรณ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ร่างมาตรานี้ปรับแก้ไขตามความเห็นของภาคประชาชนและภาคประชาสังคม

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๕๗ ตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๘๘ วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

๔.๑ นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ ขอให้ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญตรวจสอบเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญว่าได้มีการแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาตามข้อเสนอหรือความคิดเห็นของประชาชนครบถ้วนหรือไม่ เพื่อป้องกันการทักท้วงว่าไม่ได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นของประชาชน

๔.๒ นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง แจ้งต่อที่ประชุมว่า กรมกิจการพลเรือนทหารบกได้แจ้งว่าเมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาปรับปรุงเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญเสร็จสิ้นแล้ว จะดำเนินการจัดรายการทางโทรทัศน์เพื่อเผยแพร่สาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญต่อไป

๔.๓ ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งต่อไปในวันอังคาร ที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ เวลา ๑๑.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและกล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๖.๑๕ นาฬิกา

นางสาววรินทร์พร ปณิธานธรรม

วิทยาการชำนาญการ

นายสกันธ์ พรหมบุญตา

นิติกรชำนาญการ

นายเผ่าพันธุ์ นวลสง

นิติกรชำนาญการ

ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

สำนักกรรมาธิการ ๒

ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์